

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

«Ίλάσθητι ἡμῖν, ὁ Θεός»

ΤΟΥ Κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Λέκτορας Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν

Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου, μὲ τὴν Κυριακὴ τοῦ Ζαχαρίου, ἀρχίσαμε τὴν προετοιμασία γιὰ τὴν περίοδο τοῦ Τριωδίου. Ὅταν τὸ τεῦχος αὐτὸ θὰ εἴσεται στὰ χέρια σας, ὁ τελώνης καὶ ὁ φαρισαῖος θ' ἀνεβαίνουν «εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι». Οἱ ἡμέρες, ποὺ ἀνοίγονται μπροστά μας, εἶναι κατεξοχὴν καιρὸς προσευχῆς καὶ πνευματικῆς περισυλλογῆς. Ἐἴτε ὅταν θρυσκόμαστε μόνοι: στὸ «ταμείον» μας, εἴτε ὅταν συμμετέχουμε στὶς ἀκολουθίες στὸ καθεύ, τὴν ὥρα ἐκείνη τῆς προσευχῆς μᾶς δίνεται ἡ εὐκαιρία γιὰ περισσότερη αὐτογνωσία, γιὰ ἐξακρίβωση τῆς πορείας μας, γιὰ μιὰ πρὸ δλοκληρωμένη διάγνωση τῆς ψυχικῆς μας καταστάσεως. Καὶ τότε, ἀνάλογα μὲ τὶς διαπιστώσεις μας ἐκφράζουμε δοξολογία, εὐχαριστία ἢ ἱκεσία στὸν δότηρα τῶν πάντων Θεό. Ποιμένες καὶ λαϊκοὶ θιώνουμε ποικίλα συναίσθηματα κατὰ τὴν ἱερὴ στιγμή τῆς προσευχῆς, εἴτε ἀτομικῆς εἴτε ὁμαδικῆς, καὶ ὁ καθένας μας μὲ συγκίνηση θυμᾶται αὐτὰ ποὺ ἔζησε καὶ αὐτὰ ποὺ ἀποφάσισε νὰ πράξει.

Ὁ τεχνίτης τοῦ λόγου ὁμοίως, εἴτε μοναχὸς εἶναι αὐτός, ὅπως ὁ Ἀντίοχος, εἴτε κοσμικὸς, ὅπως οἱ ποιηταὶ μας Νίκος Καρούζος καὶ Παντελῆς Πάσχος, ἔχει τὸ πρόνομο καὶ τὸ χάρισμα νὰ καταγράφει στὸ χαρτὶ μὲ περιστῆ τέχνη αὐτὴ τὴν εὐαισθησία του καὶ νὰ μᾶς τὴν μεταδίδει. Κατὰ πόσον ὁμοίως ἐμεῖς μπορούμε νὰ μετασχεύουμε καὶ νὰ τὴν οἰκαιοποιηθοῦμε αὐτὸ εἶναι ἓνα ἄλλο ζήτημα. Στὶς σημερινές μας περιπλανήσεις, στήλη ποὺ ἐγκαινιάζουμε ἀπὸ αὐτὸ τὸ τεῦχος τοῦ «Ἐφημερίου», διαλέξαμε κείμενα ποὺ ἔχουν σὲ ὅλους μας κάτι νὰ ποῦν καὶ μεταφέρουν στὸν μυστικὸ λειμῶνα τῆς ψυχῆς μας σπέρματα ποὺ ἐλπίζουμε θ' ἀνθήσουν καὶ θὰ καρποφορήσουν.

Θελήσαμε νὰ διακοσμήσουμε τὰ κείμενα μὲ μορφές «δεομένων» ἀπὸ τὸν πλούσιο διάκοσμο τῶν κατακομιδῶν.

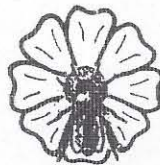
Οἱ μορφές αὐτές συνήθως συμβολίζουν εἴτε τὴν ἴδια τὴν προσευχὴν, εἴτε τὴν ψυχὴν, εἴτε τοὺς νεκροὺς στοὺς τάφους τῶν ὁποίων ἦσαν χαραγμένες. Ἡ ὀρθία στάση ὑποδηλώνει τὴν βεβαιότητα τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐν Χριστῷ ὅλων τῶν κοιμηθέντων στὸ ὄνομα Του. Μᾶς θυμίζουν συγχρόνως τὴν πορεία τῆς δικῆς μας πρὸς τὸ Πάσχα καὶ τὴν Ἀνάσταση μέσα ἀπὸ τὶς περιπλανήσεις μας στὴν «ἐρημο» τῆς Μεγάλης Σαρακοστής.

Γιὰ μιὰ συνειδητοποίηση τοῦ τεράστιου θησαυροῦ ποὺ κρύβεται στὰ βιβλία τῆς λειτουργικῆς περιόδου ποὺ διανύουμε καὶ γιὰ μεγαλύτερη ἐμβάθυνση στὸ νόημα τῆς συνιστούμε ἔνθεμα στοὺς ἱερεῖς ἀλλὰ καὶ στοὺς λαϊκοὺς ποὺ τυχὸν διαβάζουν τὴ στήλη μας δυὸ βιβλία - βακτηρίες γιὰ τὴν πορεία ποὺ ἀναφέραμε.

Τὸ πρῶτο εἶναι Ἡ μορφωτικὴ ἀξία τοῦ ἰσχυρότερου Τριωδίου, τοῦ καθηγητοῦ Εὐαγγελίου Θεοδώρου ποὺ παρὰ τὰ εἴκοσι πέντε χρόνια ποὺ ἔχουν περάσει ἀπὸ τὴν ἐκδόσή του — τυπώθηκε στὴν Ἀθήνα τὸ 1958 — διατηρεῖ στὶς 170 σελίδες του τὴν ἐπικαιρότητα καὶ τὴν ζωντάνια τῶν πηγῶν του καὶ ἐπισημαίνει τὸν τρόπο τῆς πλήρους ἀξιοποίησεως τοῦ Τριωδίου γιὰ τὴν ὀρθόδοξη πνευματικὴ ζωὴ.

Τὸ δεύτερο, ἡ Μεγάλῃ Σαρακοστή, τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου καθηγητοῦ Ἀλεξάνδρου Σιμέαν σὲ προσεγγισμένη μετάφραση τῆς Ἑλένης Γκανούρη, κυκλοφόρησε ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις «Ἀκρίτας» τὸ 1981. Ὁ συγγραφέας, γνωστὸς γιὰ τὶς λειτουργικῆς του ἔρευνες καὶ μελέτες, ἐρμηνεύει μὲ τρόπο γλαφυρὸ καὶ σύντομο στὶς 164 σελίδες τοῦ βιβλίου τὴν περίοδο αὐτὴ — πορεία πρὸς τὸ Πάσχα — βασισμένος κυρίως στὶς πηγές τῆς. Συμβάλλει στὴ βαθύτερη κατανόηση καὶ συμμετοχὴ στὴ λειτουργικὴ παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας.

Αἱ μέλισσαι οὐτε ἄπιστοι
οἷς ἀνθεσι παραπλησίως
ἐπέρχονται, οὐτε μὴν
οἷς ἂν ἐπιπῶσω ὅλα
φέρειν ἐπιχειροῦσιν,

ἀλλ' ὅσον αὐτῶν ἐπιτή-
δειον πρὸς τὴν ἐργασίαν
λαβοῦσαι, τὸ λοιπὸν χαί-
ρειν ἀφίκαν.

Μ. Βασιλείος

σ ἐ δρόμους ποιμαντικῆς διακονίας

Μορφή δεομένη

ΕΚΒΑΛΕ

Ἄνοιγω λάκκο γὰρ νὰ θάψω ἐ-
κείνο
τὸ σάπιο χέρι ποὺ ἀμάρτησε.
Στὸν ἄνεμο νὰ ρίξω αὐτὸ ἐδῶ
τὸ μάτι μου, ποὺ τόσο ταπεινώθηκε.
Στὴ θάλασσα τὸ πόδι ποὺ δὲ γί-
νεται
νὰ ξαναμάθει τὸ σωστὸ περπάτημα.
Καὶ τὴν ψυχὴ μου στὴ θροχή,
νὰ τὴν ξεπλύνει ἀπ' τὴ σκουριά.

Παντελῆ Πάσχου, Αἰχμαλωσία
ἕφρους.

*

Κύριε τῶν δυνάμεων,
μεθ' ἡμῶν γενοῦ
ἄλλον γὰρ ἐκτός σου δοηθὸν
ἐν θλίψεσιν οὐκ ἔχομεν
Κύριε τῶν δυνάμεων,
ἐλέησον ἡμᾶς.

Τροπάριον Ἀποδείπνου

Δεόμενος

Ψυχὴ δεομένη

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ ΗΜΩΝ, ΙΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ

Καὶ δὸς ἡμῖν, Δέσποτα, πρὸς
ἕπνον ἀπιούσιν, ἀνάπαισιν σώ-
ματος καὶ ψυχῆς· καὶ διαφύλα-
ξον ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ζοφεροῦ ἕπνου
τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀπὸ πάσης σκο-
τεινῆς καὶ νυκτερινῆς ἠδυναιδεί-
ας. Παῦσον τὰς δρυμὰς τῶν πα-
θῶν, σθέσον τὰ πεπυρωμένα θέ-
λη τοῦ πονηροῦ τὰ καθ' ἡμῶν
δολίως κινούμενα· τὰς τῆς σαρ-
κὸς ἡμῶν ἐπαναστάσεις κοπιάσει-
λον καὶ πᾶν γεῶδες καὶ ὑλικὸν
ἡμῶν φρόνημα κοίμισον. Καὶ δώ-
ρησαι ἡμῖν, ὁ Θεός, γρήγορον
νοῦν, σώφρονα λογισμόν, καρδίαν
νήφουσαν, ἕπνον ελαφρόν καὶ πά-
σης σατανικῆς φαντασίας ἀπηλ-
λαγμένον. Διανόσησον δὲ ἡμᾶς
ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς ἐ-
σιτηγμένους ἐν ταῖς ἐντολαῖς
σου καὶ τὴν ἐπιτομήν τῶν σῶν κρι-
μάτων ἐν εαυτοῖς ἀπαράθρονον
ἔχοντας. Παννύχιον ἡμῖν τὴν σὴν
δοξολογίαν χάρισαι, εἰς τὸ ὑ-
μεῖν καὶ εὐλογεῖν καὶ δοξάζειν
τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοσπερεῖες ὀ-
νομά σου, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ
Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος,
νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

Εὐχὴ Ἀποδείπνου, Ἀντιόχου
μοναχοῦ.

ΑΠΟΛΕΥΣΑΙ

ΤΗΣ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ ΣΟΥ

(μέσ' στὸ φθινόπωρο 1953)
Νηστεύει ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ πάθη
καὶ τὸ σῶμα μου δλόκληρο τὴν ἀ-
κολουθεῖ.

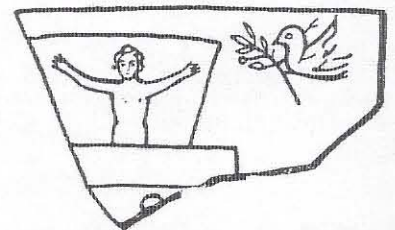
Οἱ ἀπαραίτητες μόνο ἐπιθυμίες
καὶ τὸ κρανίό μου ὀλημερῆς χῶρος
[μετανοίας
ὅπου ἡ προσευχὴ παίρνει τὸ σχῆ-
μα θόλου.

Κύριε ἀνῆκα στοὺς ἐχθρούς σου
σύ εἶσαι ἕμῳς τώρα ποὺ δροσιζεῖς
τὸ μέτωπό μου ὡς γλυκύτατη αὔρα.
Ἔβαλες μέσα μου πένθος χαριωτὸ
καὶ γύρω μου
ὄλα πιὰ ζοῦν καὶ λάμπουν.
Σηκώνεις τὴν πέτρα καὶ τὸ φίδι
φεύγει καὶ χάνεται.

Ἄπ' τὴν ἀνατολὴ ὡς τὸ θασίλειμα
[τοῦ ἡλίου
θυμᾶμαι πὼς εἶχες κάποτε σάρκα
[καὶ ὅσα γιὰ μένα.

Ἡ νύχτα καθὼς τὴν πρόσταξες ἀ-
[παλὰ μὲ σκεπάζει
κι ὁ ἕπνος ποὺ ἄλλοτε ἔλεγα πὼς
[ὁ μανδύας του
μὲ χίλια σκοτάδια εἶναι καμωμένος
ὁ μικρὸς λυτρωτὴς — ὅπως ἄλλο-
[τε ἔλεγα—
μὲ παραδίδει ταπεινὰ στὰ χέρια
[σου.

Νίκου Καρούζου, Ποιήματα

Ἄ Νῶε